

Pääkaupunkiseudun ateistit ry:n kanta uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksen mahdollisesta osittaisesta korvaamisesta yhteisellä etiikan opetuksella

1) Yhdistyksemme esitti kirjeellään 21.1.2010 kantansa uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksesta. Ilmoitimme ehdottomasti vastustavamme eri tahojen esittämää uskontotieto-oppiainetta, sillä se olisi vain uskonnonopetusta, mutta pakotettuna kaikille. Ilmoitimme myös, että mielestämme uskonnon oppituntien määrää on vähennettävä ja erityisesti koulun alussa.

Sittemmin on noussut esille vakava ehdotus, että uskonnon ja elämänkatsomustiedon oppituntien määrää todellakin vähennettäisiin, mutta että tilalle tulisi kaikille yhteistä etiikan opetusta.

Ilmoitamme nyt kantanamme, että mahdollisen yhteisen etiikan opetuksen tulisi olla tunnustuksetonta, sekulaaria, ja siis tieteen todellisuuskäsitykseen pitäytyvää, kuten on koulun muukin opetus uskonnon opetusta lukuun ottamatta. Vain sellainen opetus voisi olla kaikille yhteistä. Oppiaineen uskonnoton luonteen turvaamiseksi oppiaineesta tulisi säätää lailla. Etiikan opetuksen tulisi olla filosofista etiikkaa, eikä sitä olisi pidettävä katsomusaineena.

Arkipiispa Jukka Paarma sanoi kirkolliskokouksen avauspuheessaan 3.5.2010, että pelkkä etiikka siirtäisi katsomusaineiden painopistettä uskonnottomaan tai ateistiseen suuntaan. Mutta esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden opetus on tähänkin asti tarjonnut mahdollisuuksia eettisistä kysymyksistä keskusteluun ja silloin tietenkin kenenkään sitä arvostelematta nimenomaan kaikille yhteiseltä uskonnottomalta pohjalta.

Uskontojen oppien sisällyttäminen erilliseen etiikan opetukseen olisi käytännössä mahdollista vain esittämällä nämä opit totena eli tunnustamalla nämä opit. Se tekisi etiikan opetuksesta uskontotiedon opetusta, ja kaikkien oppilaiden pakottaminen sellaiseen opetukseen johtaisi kanteluihin kansainvälisiin ihmisoikeuselimiin.

On huomattava, että toisaalta uskontojen oppien sisällyttäminen erilliseen etiikan opetukseen johtaisikin näiden oppien kritisoimiseen, jos nimittäin etiikan opetus tällöin toteutettaisiin rehellisesti. Sillä opetuksessa olisi voitava tehdä se looginen johtopäätös kaikkivoivasta, kaikkihyvästä jumalasta, joka kuitenkin sallii pahan, että ei sellaista olentoa siis voi olla olemassa. Uskonnot tästä poikkeavine logiikkoineen on todellakin jätettävä vain uskonnon tunneille.

2) Haluan rohkaista tunnustukseton etiikan hyväksymistä kertomalla minulle tärkeän kansakoulumuistoni.

Meille esitettiin kuviteltu tilanne, että lasta oli pyydetty hoitamaan jokin asia. Muistaakseni piti kuvitella, että lapselle oli annettu rahaa asiaa varten. Oppilaiden oli kunkin itsekseen kirjallisesti selostettava, miten lapsen tuli menetellä erinäisissä tilanteissa, joissa lapsella voisi olla houkutus poiketa hänelle annetusta tehtävästä, mahdollisesti jopa itsensä vaaraan saattaen.

En tiedä, oliko kyseessä jonkinlainen meidän testaamisemme vai oliko kyseessä jokin erityinen opetusmuoto vai tutkittiinko meitä esimerkiksi jotain opinnäytettä varten. Varsinaiseen opetukseen tilanne ei kuitenkaan sisältynyt, enkä edes muista, minkä oppiaineen tunnilla kirjoitimme, mutta ehkä juuri siksi tapahtuma jäi voimakkaasti mieleeni.

Olen joka tapauksessa ottanut luokallemme annetun tehtävän palasena etiikan opetusta. Meitä olisi siis opetettu panemalla meidät ajattelemaan itse — ainoa toimiva tapa opettaa etiikkaa. On huomattava, että tehtävä oli välttämättä luonteeltaan sekulaari. Se ei kuitenkaan ainakaan minussa herättänyt tuolloin ajatusta, että siinä olisi sinänsä ollut jotain uskonnon opetuksen vastaista. Asia vain ei kuulunut uskonnon opetukseen vaan elämään.

Mutta jälkikäteen jutun muistan, kuten olen tottunut sitä kuvailemaan, ”tervejärkisyyden raikkaana tuulahduksena” noilta kansakouluvuosiltani, jolloin uskonnonopetus väärästi mieltäni ilman, että sitä osasin vielä vastustaa. Saamamme tehtävä kykeni toimimaan etiikan opetuksena vain siksi, että se oli uskonnoton.

Kerroin näin yksittäisen ihmisen kokemuksen. Mutta osasin yhdistää sen täten yleisempään yhteyteen toisin kuin ehkä kukaan muu olisi tullut yhdistäneeksi.

Ne, jotka voisivat kertoa itse, mistä oikeasti oli kyse, eli kaikki vielä elossa olevat silloiset opettajat ja opetushallinnossa toimineet, ovat jo eläkkeellä, sillä menin kansakouluun vuonna 1957. Asiasta saat-
taisi saada valaistusta opetushallinnon asiakirjoista. En tiedä, onko kansakoululuokkieni päiväkirjoja säilytetty, mutta tietoa voisi löytyä ylemmiltä tasoilta. Lisäksi ehkä nykyiset opetusalan asiantuntijat osaisivat kertoa muististaan tuolloin harjoitetusta käytännöstä, sillä se nyt varmaankin koski muitakin kuin vain omaa luokkaani ja jatkui ehkä myöhempinäkin aikoina. Ehkäpä jopa vastaustemme analyysit olisivat vielä jossain!

Dosentti Jouni Luukkainen

Puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry (www.ateistit.fi)

Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI

P. (09) 191 51443, (09) 7534 703; jouni.luukkainen@helsinki.fi